

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата педагогічних наук, доцента,
доцента кафедри професійної освіти в сфері технологій та дизайну
Інни Василівни КОСЯК
на дисертаційну роботу Андрія Леонтійовича Коркушка
на тему «Формування компетентності з декоративно-прикладного
мистецтва у майбутніх фахівців галузі індустрії моди»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)**

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена сукупністю взаємопов'язаних чинників українського сьогодення, зокрема питання збереження та утвердження національної автентичності нашого народу в умовах повномасштабної збройної агресії росії проти України. Адже, багатий і самобутній спадок українського декоративно-прикладного мистецтва - з його неповторними орнаментами вишивки, ткацтва, писанкарства; техніками художньої обробки металу та ювелірного мистецтва, бісероплетіння, деревообробки - виступає як ідентифікаційний код української нації, що засвідчує її самобутність, історичну тяглість і культурний суверенітет, так і є невичерпним джерелом творчої інспірації для сучасних фахівців індустрії моди, окремо і митців-ювелірів, де традиційні мотиви й техніки можуть органічно поєднуватися з актуальними технологіями та естетикою. Це й обумовлює обрання дисертантом теми дослідження «Формування компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців галузі індустрії моди».

Імпонує думка Андрія Леонтійовича про те, що «розв'язання завдань щодо формування та розвитку компетентності з декоративно-прикладного мистецтва залежить від ефективної організації освітнього процесу, створення інноваційних педагогічних умов, використання на практиці різноманітних форм, методів і засобів впливу на особистість майбутніх фахівців галузі індустрії моди».

Актуальність дослідження зумовлена державними стандартами вищої освіти України спеціальностей 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 022 Дизайн, 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, 182 Технологія виробів легкої промисловості та дескрипторами Національної рамки кваліфікацій, що мають безпосереднє відношення до формування компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців галузі індустрії моди: «вимагають від майбутніх фахівців нових знань, умінь, практичних навичок та професійно-важливих внутрішніх якостей, які сприяють

здатності швидкої адаптації до змін, спричинених стрімким розвитком науки, техніки та технологій (появи нових матеріалів, пристосувань, технологій), а також запитів споживачів та зміни вимог ринку праці».

Актуальність дослідження аргументовано сучасними науковими працями українських і зарубіжних дослідників, у яких сформульовано теоретичні передумови формування компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців індустрії моди, зокрема й ювелірного профілю, а також низкою методологічних, дидактичних і теоретико-методичних суперечностей між теорією і практикою у процесі професійної підготовки здобувачів освіти.

Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт Київського національного університету технологій та дизайну: «Неперервна дизайн освіта як наукова і навчально-методична проблема» (державний реєстраційний номер 0123U104500, Інв. № РН 0123U104500).

Наукова новизна одержаних результатів

Аналіз змісту дисертаційного дослідження дає підстави стверджувати, що автором отримано результати, які мають наукову новизну.

Найбільш вагомі результати

вперше:

– теоретично обґрунтовано, розроблено та перевірено продуктивність структурно-функціональної моделі формування компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців галузі індустрії моди (ювелірного профілю), що складається з цільового, змістового, процесуально-методичного та діагностично-рефлексивного блоків;

– визначено та експериментально перевірено комплекс взаємопов'язаних педагогічних умов формування компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців галузі індустрії моди: створення стимулювально-креативного освітнього середовища; музейна педагогіка як інструмент культурно-освітньої інтеграції у підготовці фахівців індустрії моди; проєктно-орієнтоване навчання як механізм інтеграції декоративно-прикладного мистецтва у професійну діяльність;

– розроблено критерії (ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-технологічний, креативно-творчий та рефлексивний), показники та рівні (низький, середній, високий) сформованості компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців галузі індустрії моди (ювелірного профілю);

уточнено:

– сутність поняття «компетентність з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців індустрії моди (ювелірного профілю);

– компонентну структуру компетентності з декоративно-прикладного мистецтва (ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-технологічний, креативно-творчий та рефлексивний компоненти);

– особливості застосування проєктних технологій у формуванні компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців галузі індустрії моди (ювелірного профілю);

– методика діагностики рівнів сформованості компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців галузі індустрії моди (ювелірного профілю);

дістало подальшого розвитку:

– застосування форми і методів інтеграції елементів декоративно-прикладного мистецтва, зокрема аксесуарів у професійну підготовку майбутніх фахівців галузі індустрії моди (ювелірного профілю).

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни. Значення одержаних результатів для науки і практики

Обґрунтованість наукових положень здійсненого дослідження підтверджено логікою представлення його структурних компонентів: актуальності, що зумовлена основними суперечностями між теорією та практикою; завданнями, що конкретизують мету і спрямовуються на розв’язання виокремлених суперечностей; змістовими розділами, із якими пов’язана наукова новизна і теоретичне значення дослідження, а також його результативністю, оприлюдненою у дванадцяти публікаціях здобувача освіти; висновками, що відповідають сукупності сформульованих завдань дослідження; практичною значущістю з її рекомендаціями щодо шляхів впровадження отриманих результатів наукової роботи.

Погоджуємося з визначенням дисертанта, що «стимульовально-креативне освітнє середовище професійної підготовки фахівців галузі індустрії моди – це спеціально організоване освітнє середовище, освітній процес у якому базується на принципах соціального та позитивно-емоційного навчання, збагаченого змістом традицій декоративно-прикладного мистецтва, цифрових технологіях та сучасних технологіях виготовлення ювелірних виробів, спонукаючи майбутнього фахівця до творчості, генерування нових ідей, експериментів та нестандартного вирішення завдань» (розділ 1, с.95).

Дослідником в рукописі визначено педагогічні умови формування компетентності з декоративно-прикладного мистецтва в освітньому середовищі фахової підготовки здобувачів освіти:

- *створення стимульовально-креативного освітнього середовища, яке загладжує межу між «ювеліром-технарем-ремісником» та «ювеліром-митцем-*

майстром», створюючи універсального фахівця, здатного втілювати футуристичні концепції моди через досконале володіння технологічним інструментарієм (розділ 2, стр. 109);

- *музейна педагогіка в галузі індустрії моди (ювелірного профілю)* - вид організації освітнього процесу, що базується на музеєзнавстві, мистецтві, психології, активних методах навчання й дозволяє, перетворювати музейне середовище із «нудного сховища старих речей» на живий, інтерактивний простір для отримання знань, емоційного досвіду та творчого натхнення з метою розвитку відповідних компетентностей майбутніх фахівців (розділ 2, стр. 119);

- *проектно-орієнтоване навчання* як дієвий засіб формування та розвитку компетентності з декоративно-прикладного мистецтва шляхом розв'язання конкретних практичних, завдань (від концептуального ескізу, розрахунку матеріалів, 3D-моделювання до створення авторської колекції чи промислового зразка) та фахової мотивації майбутнього фахівця (розділ 2, стр. 133).

Дисертантом розроблено належні методики, експериментальний курс та відповідне навчально-методичне забезпечення для проведення занять зі здобувачами освіти (додатки дисертації). Обґрунтовано та розроблено концепцію та структурно-функціональну модель формування компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців галузі індустрії моди (ювелірного профілю) (стр. 154). Елементи розробленої моделі впроваджено як в освітній процес закладів освіти (Київського національного університету технологій та дизайну, Приватного закладу вищої освіти «АРТ Академія сучасного мистецтва імені Сальвадора Далі, Львівського фахового коледжу індустрії моди КНУТД), так і ТОВ «Голд Мілленіум», ТОВ «ПЛАЗМА ПЛЮС УКРАЇНА», Національним музеєм історії України.

Структура дисертації логічна: анотації двома мовами, вступ, три розділи з висновками, загальні висновки, список джерел і додатки.

Найістотніші наукові і практичні результати дослідження

В освітню практику закладів вищої та фахової передвищої освіти впроваджено: спецкурс «Основи компетентності з декоративно-прикладного мистецтва майбутніх фахівців індустрії моди (ювелірного профілю); опитувальники; вправи на розвиток рефлексії та для посилення комунікації між одногрупниками та викладачами. Окремі положення і висновки, які містяться у дисертаційному дослідженні можуть бути корисними для: відповідних програм підготовки майбутніх фахівців галузі індустрії моди; під час проведення лекцій, практичних занять, спеціалізованих курсів.

Впровадження інноваційних методів та організація відповідних педагогічних умов розвиватимуть мистецький та культурний потенціал освітньої системи у майбутніх фахівців галузі індустрії моди (ювелірного профілю)

Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Зміст дисертаційного дослідження загалом відповідає обраній темі, логічно структурований, інформаційно ємкий. Рукопис містить повний комплекс відповідних встановленим вимогам структурних елементів: анотацію (українською і англійською мовами), вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки.

У вступі обґрунтовано актуальність вибору теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, подано методи наукового дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне й практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію та шляхи впровадження отриманих результатів дослідження.

У першому розділі – *Теоретичні засади формування компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців галузі індустрії моди* - визначено понятійний апарат дослідження, проаналізовано державні стандарти вищої освіти України спеціальностей: 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 022 Дизайн, 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація; 182 Технології легкої промисловості; розроблено структуру компетентності з декоративно-прикладного мистецтва майбутніх фахівців індустрії моди (когнітивний компонент; діяльнісно-практичний компонент; ціннісно-мотиваційний компонент; креативно-творчий компонент; рефлексивний компонент); обґрунтовано місце компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у структурі професійної компетентності фахівців галузі індустрії моди.

У другому розділі – *Організаційно-методичні засади формування компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців індустрії моди* – визначено педагогічні умови формування компетентності з декоративно-прикладного мистецтва в освітньому середовищі фахової підготовки майбутніх фахівців індустрії моди; розроблено структурно-функціональну модель формування компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців індустрії моди ювелірного профілю.

У третьому розділі – *Експериментальна апробація структурно-функціональної моделі формування компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців індустрії моди* – висвітлено алгоритм проведення експериментальної перевірки ефективності розробленої структурно-функціональної моделі формування компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців індустрії моди й етапи експериментально-дослідного навчання на її основі. Описано методику

формувального та констатувального етапів експерименту щодо формування компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців індустрії моди. Проаналізовано та інтерпретовано отримані результати педагогічного експерименту із впровадження структурно-функціональної моделі формування компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців індустрії моди; наведено використані статистичні способи обробки отриманих даних експерименту. Експериментально перевірено та підтверджено результативність розробленої структурно-функціональної моделі формування компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців індустрії моди.

Повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих працях

Основні положення дисертаційного дослідження відображено в достатній кількості наукових публікацій (12 публікацій, з яких 5 - наукових статей та 7 - додаткових публікацій), серед яких стаття у виданнях, що індексуються в базі даних Scopus, та 4 статті у фахових наукових виданнях України категорії «Б» за спеціальністю 015 Професійна освіта.

Кількість і зміст публікацій є достатніми для представлення дисертації до захисту. Наукові публікації відповідають вимогам пп. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Значна кількість апробаційних публікацій свідчить про активну участь здобувача в науковому житті та систематичне представлення результатів дослідження науковій спільноті, що сприяло їх фаховому обговоренню.

Робота відповідає принципам академічної доброчесності. Посилання на використані джерела оформлено належним чином, а анотації повною мірою відображають зміст дослідження. У дисертації чітко визначено особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях. Використання результатів інших дослідників здійснено коректно, із належним цитуванням першоджерел. Наукові положення, висновки, рекомендації та результати дослідження, винесені на захист, є результатом особистої наукової роботи здобувача.

Підстав вважати, що дисертаційна робота містить ознаки академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації результатів дослідження, не встановлено.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення результатів дослідження Коркушка Андрія Леонтійовича, зазначимо деякі дискусійні положення наукової роботи, а також висловимо окремі побажання:

1. У першому розділі дисертаційного дослідження (стор. 59-62) автором проведено поглиблений науковий аналіз нормативно-правових документів у сфері підготовки фахівців галузі індустрії моди в закладах вищої освіти для галузі 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 Дизайн і 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація; для галузі 18 «Виробництво та технології» за спеціальністю 182 Технології легкої промисловості; для галузі 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 015.36 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості. Втім, бажано поглибити науковий аналіз нормативно-правових документів у сфері підготовки фахівців галузі індустрії моди в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для галузі 18 «Виробництво та технології», оскільки в них проводився також педагогічний експеримент.

2. У дисертаційній роботі на стор. 137 Андрієм Леонтійовичем подано критерії сформованості компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців індустрії моди. Проте, на нашу думку, значно б підсилило методично-практичний аспект дослідження, як би автор окремим блоком надав критерії оцінювання конкурсних робіт здобувачів освіти.

3. В дисертаційній роботі автор в підрозділі 3.2 ґрунтовно описує авторський спецкурс «Основи компетентності з декоративно-прикладного мистецтва майбутніх фахівців індустрії моди (ювелірного профілю)». Втім, на нашу думку, робота значно виграла, якщо до основного змісту роботи додати в описі спец. курсу чіткий перелік результатів навчання, а також зробити силабус до цієї освітньої компоненти.

4. Вважаємо за необхідне у дисертаційному дослідженні здобувача чітко описати та уточнити вибір респондентів генеральної вибірки та розподіл на контрольні та експериментальні групи.

5. Дисертантом в додатках дослідження подано чималий обсяг напрацювань, проте, на нашу думку, варто також навести повний опис інтерактивних занять спецкурсу «Основи компетентності з декоративно-прикладного мистецтва майбутніх фахівців індустрії моди (ювелірного профілю)».

Висловлені зауваження мають переважно рекомендаційний і дискусійний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку роботи та не знижують її наукової новизни, теоретичного і практичного значення. Радше вони окреслюють перспективні напрями подальших наукових розвідок автора.

Загальні висновки

Дисертаційна робота Андрія Леонтійовича Коркушка на тему «Формування компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців галузі індустрії моди» є цілісним, завершеним авторським науковим

дослідженням, виконаним на актуальну тему на високому теоретичному та практичному рівнях, якому притаманні наукова новизна, теоретичне значення та практична цінність.

Володіння методами наукового дослідження переконливо демонструє високий рівень наукової підготовки здобувача та належну якість виконаного дослідження. Дисертація виконана із застосуванням сучасних методів наукового пізнання та обробки отриманих даних, характеризується логічністю побудови, чіткістю викладу матеріалу, належним рівнем теоретичних узагальнень і практичних рекомендацій.

Дисертаційне дослідження відповідає спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), а також постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами).

Зазначене вище дає підстави вважати, що дисертаційна робота Андрія Леонтійовича Коркушка на тему «Формування компетентності з декоративно-прикладного мистецтва у майбутніх фахівців галузі індустрії моди» відповідає вимогам, установленим для дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її автор Коркушко Андрій Леонтійович – заслуговує на присудження ступеня

доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю
015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Рецензент

к.пед.н., доцент,
доцент кафедри професійної освіти
в сфері технологій та дизайну
Київського національного університету
технологій та дизайну

Інна КОСЯК

